

Sanat, edebiyat ve eleştiri

Barış Acar ve Burak Delier'in **kitapları** çağdaş sanat tarihi yazımından akademinin sorgulanmasına, eleştirdiren sanat ve siyaset ilişkisine kadar pek çok konuyu ele alıyor. Gül İrepoğlu'nun çalışması **Ayvazovski** resimleri eşliğinde 19. yüzyıl İstanbul'undan bir günce sunarken, Ömer Uluç'un vefatının altıncı yıldönümünde yayımlanan "Plastik Sanatlarımız 1967" sanatçının o dönemde katıldığı açık oturumu kapsıyor.

ELİF TANRIYAR
etanriyar@gmail.com

Sanat tarihi kuramcı ve akademisyen Barış Acar'ın sanat kuramı, edebiyat ve sinema üzerine odaklanan yazılarını 1997 yılından bu yana çeşitli dergilerde okuyoruz. Acar'ın son olarak Sel Yüncü'ü'ün çıkan "Ters Dönüşüm Bir Kaplumbağa ile Sanat Üzerine Konuşmalar" adlı kitabı daha önce çeşitli mecralarda yayımlanmış yazılarını bir araya getiriyor.

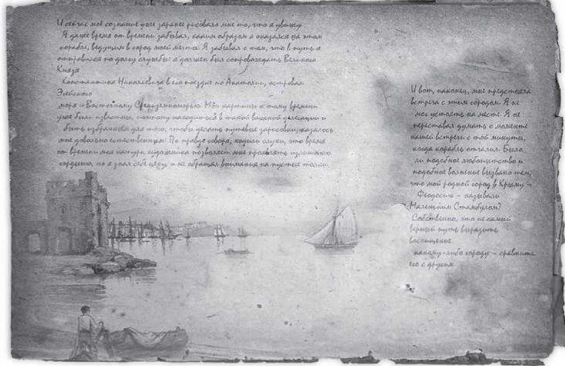
Acar'ın bir diğer çalışması "Efkrahis" dizi de Kültürel Nasyat tarafından üç cilt olarak yayımlanıyor. Nisan ayında yayımlanan ilk ciltin altı başlığı "Görünür ve Söylenir Arasında Geçitler". **Kitap**, çağdaş sanat olmauslukla ilgili problemleri, sergi değerlendirmelerini ve sanatçı analizlerini barındırıyor. Akademik sorgulanmasından, çağdaş sanat eleştirisinin yavaşlığına ve Marksizmin çağdaş sanata olan mesafesine kadar tartışmalı birçok konu üzerine yazılan makalelerden oluşuyor.

"Ters Dönüşüm Bir Kaplumbağa ile Sanat Üzerine Konuşmalar" ise sanat öğrencileri, eğitimcileri ve sanat takipçileri için vol açıcı olduğu kadar tüm okurların da ilgisini çekecek nitelikte bir çalışma. Kitabın ana meselesinin çağdaş sanatın sınırlarını sorgulamak ve çözüm yolları aramak olduğunu söyleyebiliriz. Barış Acar da bu sizerle kitabın tanımlıyor: "Çağdaş sanat için eski olan sanat tarihi yazımının olanaaklılık koşulları arayanın nakaleler bunlar. Elbette Türkiye özelinde işlenildi, ama Viyana Üniversitesi'nde sürdürdüğü doktora araştırmanın kuramsal zeminden pek çok iz taşıyorlar. 90'lar sanatının politikasını incelemesi üzerine yaptığım bu araştırmaya, yoğun olarak sanat tarihi kuramına ve estetik teorilerine uzanıyor."

Kitapla yazılan "Geç-Vangardizm Türkiye", "2000'li Yıllarda Sanat Tarihi ve Türkiye", "Müessesede ve Sahada: Türkiye'de Kınatörlik" ve "Sanatın Politikası" olarak dört ana başlık altında derlenmiş. Kitabın konuşur en ilginç bölümlerinden birini ise Acar'ın Osman Hamdi'nin "Kaplumbağa Terbiyecisi" tablosu ile Joseph Beuys'un "Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Açıklanabilir" performansının karşılaştırmasını yaptığı

"Kaplumbağalara ve Tavşanlara Dair Eski Bir Mesel" adlı giriş bölümü oluşturuyor.

Acar, kitabın genel ruhunu da tanımlayan bu ilginç karşılaştırmadan ortaya çıkıyor dair sunları söylüyor: "Osman Hamdi'nin 'Kaplumbağa Terbiyecisi' tablosu, Türkiye sanat tarihinde üzerine en çok konuşulan, yorumlanan eserlerden biri. Ancak yorumlara baktığımızda iki ana olgu hemen dikkat çekiyor. İlki, Osman Hamdi'nin kişiliğinde görülen aydınlanmacı karakterin vurgulanması

Gül İrepoğlu'nun "Aşk Derya-Ayvazovski'nin Gül İstahid Güneş" kışkırtması

ve bir türlü yola girmeyen toplumun (kaplumbağaların) durumunu karşımıza 'aydın'ın duyduğu melankoli. İkinci eğilim ise Osman Hamdi'nin Batı'ya

Yönelişi ve resim anlayışından hareketle onun 'özyenatizmi'. İki olgu kümesi de haklılık paylarına sahip, ancak dikkatli bakarsanız bu yaklaşımların sosyolojik kökenli olduğunu fark edersiniz. Yani bütün bu olgu kökenleri sanat yapının ürettiği estetik rejim üzerine söz almazlar. Bu makalede benî tam olarak ilgilendiren şey yapının ürettiği görme biçimi, Osman Hamdi'nin kişiliği ya da geç Osmanlı'nın toplumsal yapısı değil. Bu yüzden, anıksanlık bir yöntemle, hayvanlarla iletişimi kuramı iki yapıya karşı karşıya getirip

onlarda "sanat" olarak gördüğünü şeyi yaklaşımlardaki farklılığı anlamaya çalışıyorum. Beuys, ölü bir tavşana resimleri açıldığında çalır. Amacı insanlık adına bir nevi ölü dilemeektir. Kültürün yıkılışına, insan mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar. Elbette ki böyle bir tavır Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar. Elbette ki böyle bir tavır Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar. Elbette ki böyle bir tavır Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar.

Ters Dönüşüm Kaplumbağa ile Sanat Üzerine Konuşmalar

Barış Acar

Barış Acar

Barış Acar

hakan kimse kaplumbağaların neden bir eğilime tabi tutulduklarını sorgulamamış. Buradaki alegori kabul edilip, asıl soru geçirilmiştir. Kaplumbağaların pozisyonuyla neden kimse ilgilenmiyor?

Boyut Yayınları'ndan çıkan "Aşk Derya-Ayvazovski'nin Gül İstahid Güneş"inde, sanat tarihçi, yazar Gül İrepoğlu farklı bir çalışmaya imza atıyor. İrepoğlu, **Ayvazovski**'nin 19. yüzyıl İstanbul'una yaptığı ziyaretlerini, tamamlanmış yapıtlarından yola çıkarak, hayali bir günce şeklinde hikayeleştiriyor.

Metin hayali bir günce olsa da, İrepoğlu'nun birikimi ve araştırmaları sonucu oluşturulmuş, gündan **Ayvazovski**'nin hayatına ve sanatına dair gerçeklere dayanıyor. Öyleki, **Ayvazovski**'nin gözünden tarihi İstanbul'un renkli atmosferine bakın, maza sağlarken, bir yandan da bir sanatçı olarak olası ilham kaynakları ve yaratım sürecine dair zihin açıcı, esinlendirici bir yolculuğa çıkıyor. "Aşk Derya", **Ayvazovski**'nin defterine karadığı İstanbul eskizleri eşliğinde Türkçe, İngilizce ve Rusça çevirileriyle ilginç bir yaza denemesi ayrı zamanda...

Görselliğiyle de dikkat çeken kitaba dair Gül İrepoğlu şunları söylüyor: "Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar. Elbette ki böyle bir tavır Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar. Elbette ki böyle bir tavır Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar. Elbette ki böyle bir tavır Osman Hamdi'nin dönemi için mekânı karşı sanatçı olarak öne çıkar."

düşünüldüğün bir konu almıştır. Romanların konularında, sanat tarihçi kimliğiyle yi bildiğin ayrıntılar esin kaynağı oluyor bana. Burada da öyle oldu, kendimi ressamın yerine koyup onun görüşleriyle 19. yüzyıl İstanbul'unu seyretimeye, yaşamaya çalıştım, o asude zamanlara geri gitim ve her şeyi kendiliğinden bir hayali günlük biçiminde yazmaya başladım. Hatta biraz fazla inandırıcı yazdım belki, bu günlükte gerçek sanılar oldu! Oysa tamamen benim imgelemimden çıkması olan, ancak arka planı tümleyle gerçek bir panorama üzerine kurulmuş bir metin bu. **Ayvazovski** bir deniz ressamı olduğundan İstanbul'daki güzel sevgilisinin ismiyle de Derya koyuldu. **Kitapla** görsel uygulamalar **Boyut Yayınları** Genel Sanat Yönetmeni Murat Öneş'e ait. **Ayvazovski**'nin İstanbul tablolarındaki ayrıntılarına, desenler halinde serpiştirdi kitaba. **Ayvazovski** ile görsel anlamda bitirilecek, yazdıklarımı tamamlıyacak bir tasarımı yaptık **Kitapla**. Bu romanın içerikli açısından yalnızca burada değil, önce Rusya'da, sonra da yurtdışında ilgi göreceği düşünülüyor ve Rusça çevirisi de eklenmiş görünümlü sayfa üzerine basıldı. Tıpkı bir eski günlük gibi..."

Sanat kütüphanenize mutlaka eklenecek kitaplar

* Koc Üniversitesi **Yayınları**'ndan (KÜY) çıkan "Sanat Dünayının Senaryoları", sanatçı ve akademisyen

Burak Delier'in 2005-2014 yılları arasında kaleme aldığı yazılarını, kendi ileri üzerine yaptığı söyleşilerini kapsıyor. Delier'in sanat-siyaset ilişkisini somut örnek ve durumlar içinde ele almak amacıyla yürüttüğü tartışma, sorulara yanıtlar üretmekten çok, belirli bağlamlarda etkinleşen sanatsal, eleştirel, siyasal konusma edimlerinin biçim ve gündemlerini sorgulamayı hedefliyor.

Delier kitabında hem Türkiye'de hem de dünyadaki boykot çağrılarına ve bu çağrılara oraya çıkardığı politik, etik söylemler odaklanıyor. Bu boykot çağrılarında ortaya çıkan dilin bird inandırıcılık itirdiği "sanat kapitalizme karşı" anlatısının, temelde bir kazan-kazan senaryosu olarak işlediğini öne sürüyor.

Oyunun bir tarafı "kötü neoliberal kapitalizm", diğer tarafı "iyici aktivist sanat" olarak kurgulanmasının handikaplarına dikkat çektiği yazıları, kitabın temel metinlerini oluşturuyor. **Kitapla**, boykot ve grev taktiklerinin tartışıldığı, bu temel metinlerin yanı sıra Afrika sahilı İtalyan futbolcu Mario Balotelli'den sıra dışı tasarımlı savaş uçağı X-29'a, kolektif bir otosanslır vakasının analizinden sanat fuarı okunmalarına kadar geniş bir kültürel alanda farklı direniş yöntemlerinin izi sürülüyor.

Burak Delier, "Sanat Dünayının Senaryoları"na dair "Her ne kadar farklı durumlar içinde konuşulsa da, yürütülen tartışma, bir izlek üzerinde sanat ve siyaset ilişkisini somut örnekler, durumlar içinde ele almaya çalışıyor. Sorulara cevaplar vernekenise, belirli bağlamlarda etkinleşen—sanatsal, eleştirel, siyasal—konusma edimlerinin biçimlerini ve siyasalserini tartışmaya açıyor" diyor.

"Bu aynı gündeminde genel olarak sanat üzerine düşünün, sorular soran, meseleleri saptayan ve sorunlara cevaplar arayan **kitaplar** var alıyor. Sanataak Yayınları'ndan çıkan **Kitap** ise bizi 1967 yılındaki bir sanat açık oturumuna götürüyor ve dönemin Türkiye sanat dünayının gündemine dair fikirler veriyor. "Plastik Sanatlarımız 1967" adlı **Kitap** sayesinde, günümüz ve yakın gelecekteki sanat dünayımıza meselelerini arasında bir karşılaştırmaya yapma imkanını yanı sıra açık oturuma katılan sanatçılar Sabit Berkel, Cemal Tollu, Nuri İlyas Berk, Erçimeni Kalkan, Özdemir Altan, Ömer Uluç, Sezer Tanış, Nuri İyem, Zahir Güvenli ve Mazhar Şeketli İptişroğlu gibi isimlerin fikirlerini öğrenme şansına da sahip oluyorzunuz.

Kitap, Ömer Uluç'un ölümünün ardından çalışmalarını bir araya getirmeye çalışılan Vivat Kaneti Uluç, Aygünel Sonmez ve Sanataak ekibi tarafından hazırlanmış. Vivat Kaneti Uluç, çalışmalarına dair şunları söylüyor: "Kendisinin önceliklerine tutan olduğum ve güncel bir okumada heyecan verici bir tıyaro oyunu tadı da kazanan bu oturuma, ülkemizde eskikliği kuvvetle hissedilen (kültür) belki de okunmadığı açısından da özel bir değer atfetmek mümkün."